

Dnro KH/KV: 3 /2014

110 § LAUSUNTO VALTIONOSUUSJÄRJESTELMÄN UUDISTAMISESTA

Kaupunginhallitus 31.3.2014/110 §

Kh 110 §

Valtiovarainministeriö pyytää 4.2.2014 päivätyllä kirjeellä lausuntoa valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta viimeistään 4.4.2014.

Esityslistan liitteenä nro 110 on lausuntopyyntö tausta-aineistoinen.

Valtiovarainministeriön asettama selvitysmies Arno Miettinen on valmistellut kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain uudistamista keväästä 2012 alkaen. Valtiovarainministeriö lähetti 17.12.2013 kunnille kommentoitavaksi selvitysmiehen tarkennetut uudistusesitykset ja kriteerit kuntakohtaisine laskelmineen. Kunnilta pyydettiin lausuntoa mm. laskentakriteerien määrästä ja sisällöstä, siirtymäkauden pituudesta ja ylipäättään järjestelmä uudistuksen tarpeesta.

Valtiovarainministeriö pyytää lausuntoa selvitysmiehen luonnoksesta hallituksen esitykseksi ja kiinnittämään huomiota erityisesti seuraaviin asiakokonaisuuksiin:

- ehdotettaviin kriteereihin
- ikäryhmien ja sairastavuuden painoihin
- muiden kriteerien painoihin
- määräytymisperusteiden laskentaperiaatteisiin
- verotuloihin perustuvaan valtionosuuksien tasaukseen
- siirtymätasauksen keston ja porrastukseen

Keravan kaupunki antaa seuraavan lausunnon asiaan.

Yleisesti voidaan todeta uudistuksen olevan tarpeellinen ja oikean suuntainen mm. järjestelmän yksinkertaistamiseksi ja läpinäkyvyyden lisäämiseksi. Nykyjärjestelmä on vanhentunut eikä toimi oikeudenmukaisesti.

On myös tärkeää, että niukkenevat valtionosuudet suunnataan alueille, joilla on luontaista elinvoimaa sekä mahdollisuudet taloudelliseen ja palveluja tuottavaan toimintaan.

Ehdotettavat kriteerit

Esityksessä esitetään määräytymisperusteiden lukumäärää vähennettäväksi ja poistettavaksi päällekkäisyyksiä sekä määräytymisperusteiden porrasteisuus, josta on aiheutunut esteitä kuntien yhdistämistilanteissa. Suunta on oikea, koska esitetyt kriteerit ovat selkeät ja niiden lukumäärä on riittävä.

Ikäryhmien ja sairastavuuden painot

Esityksessä esitetään sosiaali- ja terveydenhuollon ikäryhmien ja sairastavuuden painoarvoihin tuntuvaa muutosta suhteessa nykyisiin painoihin. Ikärakenteen paino-osuutta kaikista laskennallisista kustannuksista, mukaan lukien esi- ja perusopetus, päivähoito ja muut olosuhdetekijät, ehdotetaan alennettavaksi noin 70 prosenttiin, kun sen paino on nykyisin noin 82 prosenttia. Sairastavuuden paino ehdotetaan korotettavaksi noin 2,5-kertaiseksi nykyjärjestelmään verrattuna.

Keravan kaupungin käsityksen mukaan sairastavuuskertoimet on valittu tarkoituksenmukaisesti ja painot vaikuttavat oikein asetetuilta.

Esityksen mukaan sairastavuuskertoimen osatekijöiden painoista ja niiden kustannustekijöiden painokertoimista säädetään viiden vuoden välein.

Esitetty käytäntö on hyvä. Muutoinkin kaikkia laskentaan vaikuttavia tekijöitä tulisi tarkastella riittävän useasti, jottei laskenta perustu johonkin "historiallisiin" tietoihin.

Kaiken kaikkiaan sairastavuuskriteerin uudistaminen ja sen painoarvon nostaminen sekä ikärakenteen painoarvon vähentäminen ovat perusteltuja muutoksia valtionosuusuudistusesityksessä, kunhan varmistetaan se, että järjestelmä tukee kannustetta uudistamaan palveluja.

Muiden kriteerien painot

On erinomainen asia, että esitys sisältää määrittelyn laajentamisen siten, että kustannuksissa huomioidaan kunnan koko vieraskielisen väestön aiheuttamat palvelutarpeet. Vieraskielisen väestön osuus on merkittävästi noussut eräillä alueilla, mikä on lisännyt vastaavasti palvelujen tuottamiskustannuksia.

Vieraskielisyys on hyvä asia, koska silloin ulkomaalaistaustaisuus otetaan huomioon. Silti ei pidä lopettaa esim. kotikielenopetukseen annettavia korvamerkittyjä valtionosuuskorvauksia toteutetusta opetuksesta eikä valmistavaa opetusta varten annettua valtionosuutta. Vieraskielisyyskriteerin ei siis voida katsoa korvaavan näitä osuuksia. Vieraskielisten lukumäärä ja kaikkien ikäluokkien huomioon ottaminen on erittäin tärkeä asia valtionosuusuudistuksessa.

Kaksikielisyydessä tulee ottaa huomioon kaksikielisten kuntien lisäksi myös suomenkielisissä kunnissa olevat ruotsinkieliset, joille pitää järjestää lakisääteiset päivähoito-, esiopetus- ja perusopetuspalvelut heidän omalla äidinkielellään.

Keravan kaupungin näkemyksen mukaan kuntakohtaisen työttömyyskertoimen määrittely vaikuttaa oikeudenmukaiselta. Jos kunnan työttömyys on pienempi kuin maan keskiarvo, työttömyyskerroin muodostuu pienemmäksi kuin 1. Tällöin kunnan asukaskohtaiseksi laskennalliseksi kustannukseksi muodostuu valtioneuvoston asetuksella määriteltä perushintaa pienempi laskennallinen kustannus asukasta kohden. Jos kunnan työttömyys ylittää maan keskiarvon, sen asukaskohtainen laskennallinen kustannus on suurempi kuin asukasta kohden vahvistettu perushinta.

Kriteerien sisältö tulee saada mahdollisimman selkeäksi ja niiden tulee helpottaa valtionosuuden ennustamista. Ehdotettu laki ei ota kantaa muihin kuin Kelan erityiskorvattavien lääkekorvausten perusteella laskettaviin kertoiin, jolloin koko sairastavuuden vaihtelu ja sen kustannukset voivat jäädä pimentoon. Valtionosuusjärjestelmään tulisi luoda kannustava elementti ennaltaehkäisevien palveluiden rahoittamiseksi.

Valtionosuusjärjestelmän uudistuksen taustalle teetetty THL:n tutkimuksessa esitetään, että kuntien valtionosuusjärjestelmä rakentuisi laskettujen kriteerien lisäksi vaikuttavuusosasta, joka ohjaa kuntien palvelutoimintaa yhteiskuntapoliittisten tavoitteiden mukaisesti. Valtionosuusjärjestelmään ehdotettu vaikuttavuuskannusteosio on strategisesti merkittävä ja keskeinen tekijä siinä, että toiminnassa aidosti kehitetään palvelujen vaikuttavuutta palvelujen loppukäyttäjille, kuntalaisille arvonlisää tuottavaan suuntaan.

Määräytymisperusteiden laskentaperiaatteet

On tärkeää, että laskentamekanismit sekä niihin käytetyt tietolähteet on läpinäkyvästi kuvattu niin, että kunnissa ymmärretään laskentatapa sekä voidaan tehdä tarvittavat tarkistukset kohtuullisella työmäärällä.

Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus

Esityksessä ehdotetaan korotettavaksi verotuloihin perustuvan valtionosuuden tasauksen tasausraja 100 prosenttiin. Tasauslisäksi ehdotetaan 80 prosenttia tasausrajan ja kunnan asukaskohtaisen laskennallisen verotulon erotuksesta. Tasausvähennystä ehdotetaan alennettavaksi niin, se olisi 30 prosenttia tasausrajan ylittävästä euromäärästä lisättynä mainitun ylityksen luonnollisella logaritmilla, joka muunnetaan prosenttiyksiköiksi.

Esitys on oikeansuuntainen, koska se vähentää tasausvähennyksen ja -lisäyksen määrää koko maassa ja siten siirtää valtionosuuden

määräytymisperustetta ja painopistettä enemmän valittuihin kriteereihin, kunnan omaan toimintaympäristöön ja siten mm. kuntien omiin väestörakenteisiin.

Siirtymätasauksen kesto ja porrastus

Valtionosuusjärjestelmän uudistuminen merkitsee varsin suuria muutoksia yksittäisten kuntien valtionosuuksiin. Tätä muutosta lievennetään 5 vuoden siirtymäkaudella. Siirtymäkausi on perusteltu, koska joissakin kunnissa valtionosuusuudistus aiheuttaa merkittäviä talouden ja toiminnan sopeuttamistarpeita. Siirtymäkauden pituus tulee kuitenkin lyhentää 3 vuoteen. (HL,TL,EW-P,KL)

Ehdotus: Kaupunginhallitus päättää antaa yllä olevan lausunnon valtiovarainministeriön lausuntopyyntöön. (MVK)

Päätös: Ehdotus hyväksyttiin.

Lisätietoja antaa:
Kaupunginkamreeri [Henry Lehto](#), puh. 040 318 2322

Päätöksen toimeenpano
Ote:VM

Otteen oikeaksi todistaa

Keravalla 1.4.2014 Tommy Koukka, arkistopäällikkö